

Izhaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrta leta 8 D. Izveza Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

32. številka.

Maribor, dne 12. avgusta 1926.

60. letnik.

Pozdravljeni!

Teško je danes kmetu, zato pozdravljeni vsi, ki se mislite na njega. Kakor solnčni žarek skozi temne oblake je kmetu zavest — nisem zapuščen.

Pozdravljeni vsi, ki prihajate te dni od vseh strani na razgovor, kako pomagati kmetu v njegovem težkem položaju, Vi, ki ga res ljubite, duhovniki njegovi, učitelji in inteligenca, ki se ne sramuje pomagati kmetu in ljubi njegovo grudo in njega, njegovo vero in njegov jezik!

Ljudstvo, ki se boš zbralo in prišlo na romanje k Materi milosti, bodi pozdravljeno in blagoslovljena naj bode Tvoja molitev in izpolnjene Tvoje želje!

In še Vi vsi, ki ste te dneve doma, pa mislite na nas, kakor bomo tudi mi na Vas, ki čutimo skupno bol in skupno veselje, da je ves narod kot ena družina, pozdravljeni!

Karkoli bodo nudili kmeti dnevi, naj bo malo, naj bo veliko, v dobro naj bo našemu kmetu. Zato pozdravljamo!

Proti ljudstvu.

Dandanes je že tako v navadi, da se jemljejo ljudstvu njegove pravice, da so ljudje postali že brezbržni, kakor da je to samoposebi razumljivo. Kadar se pa zruši zopet taka velika ustanova, kakor je recimo okrajni zastop, tedaj pa kmetje zopet postanejo pozorni, tedaj zopet začudijo, da se bo treba resno postaviti v bran proti vsem, ki jemljejo ljudstvu pravico za pravico. Žal, da moramo danes znova pokazati na tako početje. Mariborski veliki župan dr. Pirkmajer, samostojni demokrat, je s pomočjo radičevcev na delu, da uniči vso samostojnost okrajnih zastopov. To dokazuje posebno njegov nastop proti mariborskemu okrajnemu zastopu.

Mariborski okrajni zastop je delal.

Do prevrata so imeli mariborski okrajni zastop Nemci v rokah. Ko pa ni bilo mogoče tedaj takoj razpisati volitev, je prevzel vodstvo po nalogu vlade v Ljubljani dosedanjí gerent okrajnega zastopa, g. dr. Josip Leskovar. — Kar je on vodil okrajni zastop, je delo v dobrobit kmeta in kmetijskih občin tako napredovalo, da se je res poznalo. On je sprožil sklep z dne 23. 1. 1919, da prispeva okrajni zastop za popravo občinskih cest občinam do 50%. In tako je okrajni zastop izplačal za občinske ceste 1. 1919 6363 din., 1. 1920 10.012 din., 1. 1921 7908 din., 1. 1922 20.708 D, 1. 1923 23.975 din., 1. 1924 47.921 din. in 1. 1925 51.100 D. Poleg tega je seveda oskrboval vse dosedanje okrajne ceste in naprave ter upeljal nove. Omenjamo le popravilo ceste čez hrib Slatenek, odstop brez odškodnine prostora za državno cesto St. Ilj—Velka, novo okrajno cesto Malna—Velka, prevzete občinske ceste Krčevina—Rošpoh kot okrajno cesto, prevzete občinske ceste Sv. Miklavž—Rogoza—Sp. Hoče—Zg. Hoče—Pohorje za okrajno cesto. Napravil je nove mostove in sicer šest novih lesenih in šest novih železobetonskih. Kjer je bilo potrebno, je napravil nove cestne ograje, nakupoval gramozne jame. Za cenejše popraviljanje je nabavil traktor z vozom in za stiskavanje cest pa cestni parni valjar. Za povzdigo živinoreje je dajal številne podpore in nakupoval plemensko živino. Okrajni zastop je pod vodstvom dr. Leskovarja vzorno deloval in do sedanjega velikega župana mu je še vsak to tudi priznal.

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Fe J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

Kmalu nato pa je pridrvela nazaj vsa tolpa z divjim vpitjem. V trenutku je bila slaba pregraja razmetana, divjaki pa so od obeh strani udrli v jamo ter svoje žrtve z zmagošlavnim tuljenjem vlekli na plano.

Zmagoviti divjaki niso ravnali z ujetniki kruto, kot je bila njih navada. Samo nekateri so s poželjivimi očmi otipavali okraske Heywardove uniforme, na strogo povedle poglavarjevo pa so se tudi ti umaknili. Iz tega je sklepal Heyward, da nameravajo z njimi kaj posebnega. Še enkrat so divjaki jamo natanko preiskali, ko pa niso našli njega, ki so ga iskali, so venomer z jeznim glasom klicali: »Dolga puška! Dolga puška!

Heyward se je delal, kakor bi ne razumel, kaj hočejo. Poglavar se je nazadnje obrnil k Magvi, ki naj bi jim bil za tolmača.

Ko se je Heywardovo oko srečalo z očesom njegovega prejšnjega vodnika, ga je njegov zlobni pogled navdal z grozo, da je naglo pogledal v stran. Vendar mu je rekel, čeprav s proč obrnjenim obrazom:

»Zviti lisjak naj pove neoboroženemu nasprotniku, kaj hočejo zmagovalci vedeti od njega.«

»Vprašujejo po lovcu, ki pozna pota skozi gozdove, je odgovoril Magva. »Kje je Dolga puška?«

»Ni ga tu — ubežal je!«

Magva je zmajal z glavo in rekel:

Centralizem zahteva novo žrtev.

Do letos je državna oblast pustila delovanje okrajnega zastopa v miru, saj mu ni ničesar mogla očitati. Njena dolžnost bi pa bila, da bi razpisala volitve v smislu še obstoječih zakonov, česar pa ni storila, ampak se je spravila na delo, da zatre še to ustanovo ljudskega gospodarstva in ga spravi v svoje roke. Mariborski veliki župan, ki mu je v prvi vrsti briga, da nasiti centralistični pohlep Beograda po smislu svoje demokratske stranke, je začel letos boj proti avtonomnemu okrajnemu zastopu. Dne 24. marca t. l. je zahteval, da bo on posegel vmes, za katere ceste se bode dajalo kredite, zahteval vsa potrdila, da bo lažje kontroliral, v kar pa po zakonu seveda ni upravičen. Dne 21. maja t. l. je odredil, da se zneski nad 50.000 dinarjev sploh ne smejo uporabljati, razen če on to dovoli.

Zahteval je, da se pregled gospodarstva okrajnega zastopa s potrdili pošlje na srezko poglavarstvo. Okrajni zastopi pa po še obstoječih zakonih gospodarijo sami s svojimi premoženjem in nimajo ničesar opraviti s srezkim ali okrajnim glavarstvom. Deželni odbor po svojem odboru je imel pravico nadzorovanja, a nikdar ne državna politična uprava. Toda našim centralistom gre za to, da se ljudem sploh vzame vsaka beseda pri državni upravi, še pri cestah in okrajnih zadevah, da bo še tu odločil veliki župan, oziroma Beograd.

Odločna obramba ljudske pravice.

Dr. Leskovar in ves svet je zoper vsak udarec proti zakonitim pravicam, ki so jih kršili razni odloki velikega župana, protestiral. Ni se hotel in ni se mogel ukloniti, če je hotel braniti pravice ljudstva. Toda ti ljudje, ki so jim ravno branitelji ljudskega samogospodarstva, avtonomije, najbolj napoti, so našli sredstvo, da so jih odstranili. Dne 4. avgusta letos je bil dr. Leskovar razrešen svojega mesta. Z njim še več delavnih naših mož, kakor g. Galunder in drugi. Na dr. Leskovarjevo mesto je veliki župan postavil gostilničarja v Mariboru g. Lipovšek Antona, na mesto Galundra pa socijaldemokrata g. Ošlaka v Mariboru. Zbral si je ljudi, ki ga ne bodo mogli ovirati, da bo okrajni zastop čimprej nehal delovati in bo prešel v politično drž. upravo.

A ni še vseh dni konec.

Zelo, zelo se motijo oni, ki mislijo, da bo našemu ljudstvu vseeno, da ne bo več protestiralo zoper kratenje že priborjenih pravic. Ljudstvo ima znova dokaz, kako demokracije stremijo le za tem, da ljudstvu uničijo vsako samostojnost, vzamejo vsako besedo. Ljudstvo vidi, da tudi radičevcem, katere je veliki župan blagovolil počastiti z vodstvom okrajnega zastopa, ni za drugo kot za oblast in da prav pohlevno jedo iz rok demokratske gospode. Radič v Beogradu, drugi drugod, če tudi le drobtine, za pravice ljudstva pa se brigajo kot vlada za letošnje povodenj. A v našem kmetu še ni strta in ne bo strta tista sila, s katero se bo boril dalje, priboril si svoje pravice, da bo na svoji zemlji svoj gospod. In zato naj si zapomnijo vsi, ki so povzročili ta preobrat pri mariborskem okrajnem zastopu, da še ni vseh dni konec!

SDS proti ljudstvu, obrtniki proti SDS.

Vsak narod ima kako posebno domačo nadlogo. Tudi slovenski narod jo ima. In to je SDS, samostojna demokratska stranka. Vodja te stranke, dr. Žerjav, je dal stran ki pečat svoje protislovenske gospodarske politike. Vsi

»Ali je mar ptič, ki razprostire peruti in leti, ali pa riba, ki plava pod vodo?«

»Čeprav Dolga puška ni riba, pa zna vendar plavati. Ko je zmanjkalo smodnika, je splaval po vodi, prav takrat, ko so bile oči Huroncev za oblakom.«

»Zakaj pa je ostal beli poglavar?« je vprašal nejeverni Indijane. »Ali je on kamen, ki se potopi na dno, ali pa ga peče skalp?«

»Da nisem kamen, bi lahko potrdil vaš tovariš, ki je padel v vodo, ako bi bil še živ«, je odgovoril Heyward bahaško, kakor je bila navada Indijancev. »Mi belci imamo za strahopetca vsakega, ki pušča ženske same.«

Magva je zamrmral nekaj nerazumljivih besed, potem pa je vprašal znova:

»Ali znajo Delavari prav tako dobro plavati kot po gozdovih laziti? Kje je Veliki gad?«

Heyward je spoznal iz tega vprašanja, da so njegovi sovražniki bolje nego on poznali Mohikanca, zato je odvrnil:

»Tudi njega je odnesla voda.«

»In Hitri jelen?«

»Ne vem, komu pravite Hitri jelen.«

»Unkasul« je odgovoril Magva. »Sin Velikega gada je Hitri jelen. Ali je skočil preko reke, da je prišel v gozd?«

»Ako misliš mladega Delavara, potem je odplaval tуди on.«

Ko je Heyward to rekel, so se oči vseh okrog stoječih Indijancev obrnile v Magvo, zahtevajoč, naj jim razloži, o čem sta se menila. Njih tolmač je pokazal na reko. Razumeli so to kretnjo in pričeli grozno kričati. Nekateri so kot besni tekali semtertja in mahali z rokami po zraku, drugi pa so pljuvali v reko, kakor za kazeno, da je ubež-

sluji naroda čutijo to, kmetijski, pa tudi obrtniški. Po naših vaseh se je že lepo začelo razvijati obrtništvo, ki naj bi poleg kmetijstva in rudarstva postalo tretji steber narodove gospodarske moči. A kakor je SDS storila slovenskemu kmetu in slovenskemu delavcu že toliko krivic, da so kmetje in delavci, ki bi bili v tej stranki, le še bele vrane, tako je zadnji čas ravno obrtniški stan, ki je do zdaj zapopal SDS, začel premišljevat, če ni morda ravno to krivo, da se mu slabo godi in da mu preti gospodarski polom, ker se je naslonil na SDS.

»Dobrote« SDS obrtnikom.

SDS in njeni voditelji so vodili od prevrata sem veliko akcijo, ki so jo pa popolnoma zavozili — spraviti namreč podjetja v poštene slovenske roke. A znano je, kako se je to zgodilo! Afera za afero se vrsti v kratki dobi teh let, katere »dičijo« SDS in dr. Žerjava. Česar niso dosegli zlepa, so hoteli s silo. Znanе so dr. Žerjavove draginjske odredbe, zapiranje in kaznovanje trgovcev in obrtnikov. Poleg domače gospodarske politike, s katero je pa SDS le škodila obrtnikom, pa je s svojo centralistično politiko izpodkopala tla vsemu slovenskemu gospodarstvu. Beograd ima vse, Slovenija nič — to je posledica vsega političnega dela SDS v teh letih. Industrija v Sloveniji zastaja, trgovstvo se ne more razviti, obrtniki, karkoli pač so, s skrbjo gledajo v bodočnost, ker čutijo, da jih je SDS zvodila v pravo gospodarsko sužnost. In kaj hoče še zdaj SDS, ali še nima dosti? Ne še!

Obrtnik naj poljubi bič, ki ga tepe!

SDS hoče, da še to storijo slovenski obrtniki. Volitve so v trgovsko in obrtno zbornico. Neki celjski komitaši so že začeli pošiljati trgovcem in obrtnikom okrožnico, v katero so natrosili vse polno laži in goljufije, češ, da je njihova lista — skupna, enotna lista. Na ta način želijo preslepiti vse, ki imajo pravico voliti v trgovsko in obrtno zbornico, da izvolijo le pristaše SDS. Ti komitaši bi pač radi imeli, da bi nihče ne izvedel o njihovem početju. A dolžni smo povedati resnico javno vsem: Če bodo obrtniki volili v smislu okrožnice, ki jih pošilja celjski komite, bodo poljubljali bič, ki jih bo tepel še dalje in še bolj.

Proti kurateli SDS — stanovska lista.

Gospodarska lista SDS je prava klikarska politika židovskega kova. SDS je poizkusila letos iznova, da bodo trgovci in obrtniki poklekneli pred njo. A zgodilo se je proti pričakovanju SDS — obrtniki vseh skupin so se že združili in sestavili skupno stanovsko listo. Iz te liste pa so izpustili vse priganjače in voditelje agromerkurske SDS. Slovensko obrtništvo je postavilo pred volilce odločitev: Ali bomo sami po svojih stanovskih tovariških gospodarili v svoji trgovski in obrtni zbornici, ali pa bomo še nadalje pod kuratelo SDS. Odločitev bo padla proti kurateli, proti SDS — za stanovsko listo slovenskih obrtnikov!

O viničarski organizaciji.

(P. Rozman, tajnik Viničarske zveze.)

V vinorodnih krajih okrajev Ljutomer, Ptuj in Maribor tvori veliko množino prebivalstva viničarski stan. Ta dosedaj nepoznan, od javnosti neupoštevan najstarejši delavski stan se je začel probujati. Krute povojne razmere so našemu viničarju vzbudile stanovsko zavest in smisel za združenje in organizacijo. V Ljutomeru se je ustanovila

nikom pomagala uiti. Zopet drugi so pretili ujetnikom in eden je celo zagrabil Elizo za bujne kodre, ki so ji kot plašč padali preko ramen, ter ji nož sukali okrog glave, kakor bi hotel pokazati, kako jo bo oropal te lepote. Heyward je obupno poskusil, da bi priskočil na pomoč svoji nevesti, čeprav je imel zvezane roke. Pri tej priči pa mu je Indijanec težko roko položil na ramo. Izprevidel je, da bi bilo brezuspešno, protiviti se svoji usodi.

Nato se je poglavar dalj časa posvetoval s svojimi vojščaki. Videti je bilo, da so soglasno nekaj sklenili. Privlekli so oropani čoln in ga potegnili do skale. Poglavar je namignil ujetnikom, naj vstopijo. Ker je bil vsak upor zaman, je Heyward vstopil prvi in dal drugim zgled, naj se pokore. Za njim sta vstopili sestri in David Gamut. Ko se je bil usopil na svoje mesto še krmar, ki naj bi čoln vodil skozi nevarne vrtnice, so ostali divjaki poskakali v reko in plavali za njimi.

Čez nekaj minut so ujetniki izstopili na južnem bregu poševno od kraja, kjer so se bili vkrcali prejšnji večer. Divjaki so se zopet posvetovali. Medtem so bili pripeljali konje, ki so bili brčkone s svojim rezgetanjem izdali celo družbo. Zdal se je tolpa razdelila. Poglavar je zasedel Heywardovega konja, z večino svojih ljudi zopet prekorail reko in izginil v gozdu. Ujetniki so ostali pod varstvom šestorice divjakov, ki jim je načeloval Zviti lisjak.

Heyward je bil silno razburjen. Ker se mu je zdelo boljše, da takoj zve najhujše, je premagal svojo mržnjo in prijazno ogovoril Magvo:

»Rad bi govoril z Magvo o stvari, katero sme slišati samo uho tako odličnega vojščaka.«

»Govori«, je porogljivo odgovoril Indijanec, »drevesa nimajo ušes.«

»A rdeči Huronci niso gluhi. Besede, katere sme slišati veliki mož svojega rodu, bi omamile mlade vojščake,